

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

L. W. G. Blokhuis

Christus is alles voor zijn volk

Joh. 3 : 30. Hij moet wassen, ik moet minder worden.

De Here Jezus was naar Jeruzalem gekomen om daar het Pascha te vieren. Het lag niet in zijn bedoeling daar lang te blijven. Maar de Here keerde ook niet dadelijk terug naar Galilea. Jezus ging met zijn discipelen de doop bedienen (4 : 2). Christus is niet in de nabijheid van Johannes de Doper gebleven (1 : 44).

Intussen werkte Johannes door. Hij doopte te Aenon bij Salim, omdat daar veel water was en de mensen kwamen daar en lieten zich dopen. Johannes ging niet naar Jeruzalem, maar bleef in de eenzame landstreek bij de Jordaan. Zijn taak was een andere dan die van de Messias. In het Koninkrijk Gods krijgt ieder een eigen plaats.

Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen. In die tijd ontstond er een meningsverschil tussen de discipelen van Johannes en een Jood over de reiniging. De evangelist zegt niets over de inhoud van dit gesprek dan dit éne: het liep over de reiniging. Uit het vervolg blijkt duidelijk dat het punt in kwestie met de doop te maken heeft gehad. Immers, de discipelen van Johannes zeiden tot hem: „Rabbi, die met u was aan de overzijde van de Jordaan en van wie gij getuigd hebt, zie, die doopt en allen gaan tot Hem”. Zal hun meester nu positie kiezen en hoe zal hij dit doen?

Johannes antwoordde en zeide: „Geen mens kan iets aannemen of het moet hem uit de hemel gegeven zijn”. Dat is een algemene regel. Dit geldt voor alle mensen. En dan zien we wat Johannes de Doper heeft doorleefd. Hij erkende dat de gemeente des HEREN de bruid van God is. Zo had de profeet Hosea het al mogen zien en verkondigen. Aan die waarheid dacht Johannes toen hij tot zijn discipelen ging spreken. Het was zijn taak Israël voor te bereiden op het komen van de Messias (Luk. 1 : 17). Hij moest de bruid werven voor haar Bruidegom.

Het antwoord van Johannes getuigt van echte ootmoed. Hij had getuigenis over Jezus afgelegd. Hij had gezegd, dat hijzelf de Christus niet was, maar alleen diens wegbereider. Zo had God het bepaald. En nu erkent Johannes zijn plaats in de geschiedenis en hij aanvaardt die plaats. Behoort dit niet tot de goede, Schriftuurlijke wijsheid en tot de ech-

te ootmoed, dat we onze plaats in de geschiedenis kennen en aanvaarden?

Omdat Johannes zijn eigen plaats kende, kon hij zulke wijze woorden spreken, woorden die ons aan het denken zetten. Hij sprak vaak strenge woorden. Maar hij was bovenal streng voor zichzelf. Hoe gemakkelijk moet het voor deze grootste aller profeten geweest zijn de mensen aan zich te binden. Mogelijk is het dagelijks een verzoeking voor hem geweest, de bewondering, de eerbied, de afhankelijkheid van de mensen voor hem, voor de méns Johannes. Geen zwaarder verzoeking voor een „vriend van de bruidegom” dan zelf het hart van de bruid van Christus te willen stelen (vgl. II Kor. 11 : 2).

Johannes was een gezegende knecht van de HERE. Rijk begenadigd. Tot die begenadiging behoorde ook, dat hij precies zijn plaats wist. Hij mag de mensen tot Christus brengen, hij mag zijn eigen leerlingen tot leerlingen van Christus maken... maar zelf moet hij achterblijven. Hij moet ze straks met de Heiland zien reizen door de steden en dorpen. Hij mag ze vanaf zijn eenzame post nastaren. Want Johannes heeft wel getuigd van het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, maar hij bleef bij de Jordaan omdat daar zijn roeping lag. En nu zeggen zijn leerlingen: „Rabbi, die met u was aan de overzijde van de Jordaan en van wie gij getuigd hebt, zie, die doopt...” Het is alsof ze willen zeggen: Wat Jezus van Nazareth nu is, dat heeft Hij toch aan u te danken. Gij hebt van Hem getuigenis gegeven, dat wil zeggen: Gij hebt Hem bekend gemaakt. Gij hebt Hem aangewezen als het Lam van God? Is dit nu niet schrijnend, dat Hij die Zelf door Johannes gedoopt is, nu Zelf gaat dopen en onderwijzen en, nu ja, toch eigenlijk de mensen van Johannes wegtrekt naar Zich toe. Een leerling moet zijn meester toch het werk niet uit de handen nemen? „Allen gaan tot Hem”. Dat is toch niet de weg! Is dit geen afbraak van het werk van Johannes?

Nu moet Johannes door deze verzoeking heen. Hij moet aanvaarden dat het om hem heen steeds stiller gaat worden.

En dan zegt hij: „Geen mens kan iets aannemen of het moet hem uit de hemel gegeven zijn”. Dat geldt van Johannes, dat geldt ook van Jezus.

Johannes ziet zijn plaats in de geschiedenis. Hij ziet in de feiten de HERE werken. Hij zegt niet: „Feiten zijn stom”. Dat zegt de Heilige Geest in de Schriften nergens. Johannes

heeft oog voor Gods werk in zijn dagen. Hij heeft begrepen dat Degene die na hem komt méér is dan hij zelf, dat hij zelfs niet waard is Hem zijn schoenen na te dragen.

En zó komt deze man Gods tot dat gróte woord: HIJ MOET WASSEN, IK MOET MINDER WORDEN.

Dit is geen woord van weemoedige berusting. Geen woord als van Eli: „Hij is de HERE, Hij doe wat goed is in Zijn ogen”.

Johannes kent zijn plaats: Vriend van de bruidegom zijn. Hij verblijdt zich met blijdschap over de stem van de bruidegom, over het Woord van Christus. Zijn blijdschap is vervuld! Als de zon opgaat, verbleekt de morgenster.

Hij moet wassen, ik moet minder worden. Allen gaan tot Jezus. Straks verliest Johannes zijn hoofd.

Zo moet het gaan, naar een Goddelijk moeten.

En zo gaat het nog. Dit moeten alle dienaars en dienaressen van de HERE weten. Alle werk in de kerk heeft de grootheid van Christus te dienen. Het is niet aangenaam als ons getal slinkt. Het is niet prettig in een half leeg kerkgebouw te preken. Het is moeilijk met een kleine groep over te blijven, niet het minst voor de jeugd.

Maar dan denken we aan die andere grote in Gods Rijk, aan Paulus: Wat doet het er toe? In ieder geval, hetzij met een bijvoegmerk, hetzij in oprechtheid, wordt Christus verkondigd; en daarin verblijdt ik mij en zal ik mij ook verblijden (Fil. 1 : 18).

Gods werk gaat door. En alle menselijke grootheid moet minder worden. Ook de grootheid van „de dominee”. Men maakt daar in onze tijd een geweldig probleem van. Men schrijft studies over het functieverlies van de predikant in de moderne samenleving.

Ik heb bij het schrijven van deze meditatie bijzonder gedacht aan mijn collega's. Aan dominees in kleine en vaak onlangs nog weer gescheurde gemeenten. Broeders, houdt moed! Wij moeten minder worden en Hij moet wassen. Wie weet, wordt Christus niet bijzonder groot gemaakt juist daar waar Zijn volk in een houten gebouw vergadert en waar een voorganger als broeder onder de broeders het eeuwige Woord, het ene Evangelie verkondigt. In Spanje en in Hongarije. Hier in Nederland en in Korea. Onder Bantoe's en Papoea's.

Hij moet wassen. Groeien. Groter worden.

De Vader heeft den Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven (vers 35). Niet: veel, neen: ALLES heeft de Vader in de hand van de Here Jezus gegeven. Zij, die dezen Zaligmaker met waar geloof aanhangen, moeten alles in Hem hebben, dat tot hun zaligheid van node is. En bij niemand anders is enige zaligheid te zoeken of te vinden.

Laat daarom te midden van een geteisterd kerkelijk leven Christus alléén groot zijn onder ons. Want de kracht, de kracht van Christus, openbaart zich eerst ten volle in zwakte. (II Kor. 12 : 9).

Openheid of geslotenheid van ons blad

(slot)

**Motto: geef mij één woord
van mijn vijand —
en ik hang hem op.**

Als u het vorige artikel onder deze titel hebt gelezen, zult u benieuwd zijn naar de discussie, welke op het Appèl en de vier inleidende uiteenzettingen is gevolgd. Die zult u hieronder aantreffen. Hopelijk zal het u niet teleurstellen.

U zult wel begrepen hebben, dat deze discussie geen volksstemming pro of contra hereniging is geweest. In dat geval zou vermoedelijk de meerderheid al bij voorbaat vast staan; en deze meerderheid zou het nadeel hebben van elke meerderheid: dat zij namelijk meestal ongelijk heeft.

Het doel van deze publicatie, welke — het zij nogmaals gezegd — namens het bestuur van de persvereniging Opbouw plaats vindt, is dan ook om u de gelegenheid te geven mee te leven, mee te denken en mee te bidden met degenen, die in dit blad plegen te schrijven. Wanneer een onwelwillende lezer bij voorbaat zijn degen scherp, om de ketterjacht te openen — dan zij hem bij voorbaat kond gedaan dat hij onwelwillend is. Deze ketterjacht zou hem niet mogelijk zijn, indien de sprekers geen toestemming gaven het in de binnenkamer gesprokene naar buiten te brengen. Zij spraken bovendien niet voor vijandige ketterjagers — maar voor vriendelijke broeders. Zelfs de meest rancuneuze inquisiteur zou hier misschien rekening willen houden: dat het al zeer onspottief zou zijn, de konijnen in hun eigen hok te beschieten.

En hier volgen dan de bijdragen tot de discussie, zoveel mogelijk om en om getraceerd.

— Opbouw heeft van het begin af aan nooit leiding willen geven, in de zin waarin De Reformatie en Het Gezinsblad dat voor zich opeisten en nog opeisen. Het niet-aanvaarden van de open gedachtenwisseling over de vraag „Wat nu?” (met onze kerken), ook over het „Appèl”, is afwijken van de oorspronkelijke koers. Opbouw moet het blad (kunnen) blijven van allen, die vanwege een persoonlijke band aan de vrijgemaakte kerken treuren om haar huidige staat, ongeacht de wijze waarop zij voorshands de uitweg zien. De wolk- en vuurkolom is Christus in zijn liefde — niet de kerkenorde.

— Mijn grootste bezwaar tegen het Appèl geldt het slot, waarin aan de orde wordt gesteld hoe wij ons met de synodaal gereformeerden zullen verenigen. Het Appèl geeft voorts de indruk, dat men de synodaal gereformeerde kerken onvoldoende kritisch heeft benaderd. Aan de heroriëntatie van die kerken zitten negatieve kanten, waarvoor men weinig oog heeft. Nu onze kerken in zo grote moeilijkheden verkeren, moeten wij voorts elkaar zoveel mogelijk steunen — en niet door onbezonnen en individualistisch optreden aanleiding geven tot wantrouwen.

Wat het beleid van Opbouw betreft zou ik graag zien, dat de in het Appèl genoemde vraagstukken open worden besproken; maar wijzer en tactischer dan in het Appèl gebeurt.

— De ontwikkeling in de Vrijgemaakte kerken in Nederland is geworden tot een duidelijke demonstratie van een stuk schuld en tragiek in het gereformeerde leven. Heeft men zich in 1944 terecht verzet tegen leringen van mensen, en bindingen die met de christelijke vrijheid radicaal in strijd waren, hoe snel is men ertoe gekomen, om in leer en leven der kerk naar dezelfde middelen te grijpen, die men destijds zo verfoeide.

De vrijgemaakte kerken hebben haar christe-

lijk vrijgemaakte pretentie verloochend, en zich ontwikkeld tot een geestelijke dictatuur. De wegzending van ds. B. J. F. Schoep van de synode van Amersfoort betekende voor iedereen zichtbaar het einde. De enige christelijke houding, die voor onze kerken is overgebleven, ligt in de erkenning van schuld — voor God in de eerste plaats en voor de synodale kerken in de tweede plaats. Want Juda heeft haar zuster Israël gerechtvaardigd, door het nog erger te maken dan zij. Pas dan zal er weer plaats zijn voor het gebed: bouw de muren van Jeruzalem op (Ps. 51). Het beklag, dat wij ons vandaag niet op deze wijze zouden kunnen richten tot de synodale kerken vanwege de ontwikkelingen daar, is ongerechtvaardigd. Voor een deel liggen bij ons de vragen precies zo; voor een ander deel zijn wij ten opzichte van de synodalen alleen maar achter, omdat we aan de werkelijke vragen nog niet eens toe zijn. Wie dat nog niet is heeft geen recht van spreken — zeker niet wanneer men als kerk zoveel boter op het hoofd heeft, en de Kerk van Jezus Christus in Nederland zo ongeloofwaardig heeft gemaakt.

— De volgende spreker begon met de waarschuwing, elkaar niet af te schrijven. Aan de broeders van het Appèl vraagt hij: of zij, gehoord hun woorden, onze kerken soms hebben afgeschreven. Het wil hem voorkomen dat zij, die een federatief verband met de synodale kerken willen aangaan, al een eind op weg zijn naar de gemeenschap. Maar hij wil in rekening brengen, dat dit hun bedoeling niet is, naar hun zeggen. Op dit punt zal toch duidelijkheid moeten komen, meent hij.

Ons werk begint altijd op de plaats, waar God ons heeft neergezet; zo kunnen wij helpen opbouwen. Voor predikanten is de eerste roeping: voor de hun toevertrouwde schapen te zorgen, en dit niet na te laten terwille van alle mogelijke kwesties.

Als gereformeerden past ons enige bescheidenheid: al te lang hebben wij de wereld in de zak gehad. Laten we ons geen illusies maken: de moeiten rondom de verdeeldheid en de zich allerwege opdringende vragen worden wij hier niet baas.

In het geding rondom het Schriftgezag gaat het niet alleen om wonderen, ouderdom van de aarde, of een wereldbeeld. Het is veel meer een zaak van bijbel-uitleg; daarbij spelen allerlei wetenschappelijke en filosofische invloeden een rol. We mogen niet uit het oog verliezen, dat wij de binding aan Schrift en belijdenis hebben aanvaard. Als ons gevraagd wordt die prijs te geven — in de vragen rondom Genesis bijvoorbeeld — maken wij elkaar het samengaan onmogelijk.

— U kunt wat mij betreft het door mij gezegde vergeten. Slechts één ding was belangrijk: dat ik als vrijgemaakt gereformeerde dit Appèl heb ondertekend en er nog achter sta.

— Noemt u mijn naam maar niet, want de agressiviteit en de schoonmaakwoede zijn zeer groot. We zitten nu in de ondergrondse kerk.

— Typerend voor de gang van zaken onder ons acht ik het, dat een redacteur zijn medewerking aan Opbouw gebonden ziet aan zekere gedragslijn. We gaan nu ergens over praten — maar van te voren staat de eindconclusie al vast. Wat is dan de zin van het gesprek? Als wie dan ook met vragen komt is hij tevoren al verdacht. In plaats van blij te zijn dat hij met vragen komt — beginnen we al met „non possumus”, wij kunnen niet.

Een belangrijke vraag voor mij is ook wel: is Kamphuis niet even gevaarlijk als Kuitert? Maar Kuitert is de synodale kerk niet, evenmin als Kamphuis de vrijgemaakte kerk zou zijn. Als we niet beginnen elkaar te accepteren als christgelovigen is alle gesprek zinloos. Daarom ook zijn wij als groep nog steeds niet verder

dan in 1944. De moderne problematiek is ons voorbijgegaan of door ons afgewezen.

De koers van Opbouw zal dus die kant op moeten gaan: niet beginnen met oordelen en veroordelen — maar de mogelijkheid openen voor een gesprek, zonder achterdocht, zonder argwaan.

— Wij hebben vandaag voor de zoveelste maal sinds 1946 de kans, een groot deel van ons kerkvolk monddood te maken. Ik zou u willen vragen: doe dat niet; geef deze mensen nu de volle ruimte in Opbouw, om over deze dingen te spreken.

Voorts: wanneer daar condities gesteld worden met de zware religieuze ernst waarmee dat hier gesteld is, dan moet ik zeggen: wering uit de pers op deze grond is het begin van wering uit de kerk; de historie is er om dat te bewijzen.

— Een der oorzaken, ook van de crisis binnen de Opbouw-kring, lijkt mij het verschil in waardering van het „historische fundament” onzer kerken. Daaronder vallen ook de onder ons gangbare methoden en opvattingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de Bijbeluitleg, de belijdenis-interpretatie en de beoordeling van andere kerken. Dit alles acht ik mede het resultaat van in beginsel feilbare menselijke activiteit, die kritisch bezien moet worden.

Blijkbaar worden binnen de Opbouw-redactie en in deze vergadering bepaalde zaken boven discussie verheven geacht. Hier dreigt het gevaar: dat niet Gods Woord zelf — maar ons verstaan van Gods Woord en de feiten tot onze maatstaf wordt gemaakt.

Mogen we op deze wijze de eigen standpunten blijven consolideren, zodoende een mogelijk noodzakelijke herziening van onze houding tegenover de synodalen bij voorbaat uitsluiten en daarover zelfs een discussie in ons blad verhinderen?

— Wilt u rekening houden met schapen? Best. Neem dan ook de schapen zoals ze zijn: mondig.

Maar Opbouw nam toch teveel leiders-allures aan; liet zich door tegenstanders in een positie drijven. Dat is verkeerd. Toch moeten we ook zó rekening houden met de schapen, dat we geen plaatselijke situaties als algemeen landelijk en normatief uitventen; of onbekookte wetenschappelijke „ontdekkingen” aan de man brengen. Ik wil niet van een „theologisch dogmatisme” worden overgeleverd aan een „dogmatisme van alleen-zaligmakende „B-wetenschappen”.

— Zoals je in Tsjechoslowakije alleen maar Moskou-communist mag zijn, zo mag je in de Vrijgemaakte Kerken ook alleen maar op een bepaalde wijze Christen zijn. Dit leidt tot ethische, ontoelaatbare, compromissen. Het ondertekenen van het Appèl betekent: vergeten en in ieder geval vergeven wat in 1944-1945 gebeurde. Betekent dat synodaal worden? Dat hangt af van je houding ten aanzien van de heroriëntatie, die zich in deze kerk voltrekt.

— In 1959 werd gezegd: in naam van de Vrijmaking moeten we samenspreken. In 1961 was het: geen samenspreking, tenzij eerst bekering komt. Dáár zit de oorzaak van onze moeiten. Het Gezinsblad (dat ds. v. Mechelen en zijn „betere kansen” aanhaalt) zegt: de synode van Groningen-1946 verklaarde zich bereid tot een gesprek, zij het voorshands schriftelijk. Ook latere synodes hebben altijd de mogelijkheid tot contact opgehouden, voorgeval er „betere kansen” zouden komen op een gesprek, dat kon leiden tot herstel van de geslagen breuken, op een wijze die voor Gods aangezicht zou kunnen bestaan.

In 1959 waren er „betere kansen”: in Almelo en Baarn. Maar men heeft de waarachtige bedoeling niet onderkend en beproefd. Het Gezinsblad spreekt van „geslagen breuken”, en het doet wel; maar als de opstellers van de Open Brief spreken van „broedertwist”, worden zij beschuldigd, dat zij het werk des Heeren in de vrijmaking miskenden.

De synode van Assen-1961 heeft de situatie verkeerd gepild. Ze heeft derhalve de boot der waarachtige oecumene gemist. De kerken hadden een enorm verantwoordelijke positie ten aanzien van de verstrooide kinderen Gods in deze benauwde tijd. Van die positie is geen goed en christelijk gebruik gemaakt.

Toch heb ik het gevoel: dat er wat meer grip komt voor de bedoelingen van degenen, die samenspreking voorstaan. Het Gezinsblad (4-5-68) bijvoorbeeld zegt over de roeping der

kerken: Zij moeten de banier van Schrift en Belijdenis vasthouden, zich openbaren als waarlijk gereformeerde kerken, geen stap zetten in de richting van modernisme en oecumenisme. Het geschenk plaatst hen in een enorm verantwoordelijke positie: zij moeten anderen tot jaloezheid verwekken, en alle verstrooide kinderen Gods in deze benauwde tijd toeroepen: „Komt, neen niet tot ons, maar tot de banier. Laten wij samen de eenheid van Gods kerk onderhouden, in strikte gehoorzaamheid aan zijn Woord.”

Stel nu eens dat dit de bedoeling is geweest van de voorstanders van samenspreking in de jaren vanaf 1959 (en dat was de bedoeling ook!) dan hebben onze kerken alleen schriftelijk over de Banier gehandeld — maar haar niet gedragen midden op het slagveld. We kunnen vandaag niet veel meer doen dan de gewonden (synodale en vrijgemaakte) met olie verzorgen, en de gesneuvelden begraven.

En terugkeren tot de laatste schans: de plaatselijke preekstoel in de plaatselijke kerk!

— Er wordt in de discussie herhaaldelijk gesteld, dat wij op onszelf en bij elkaar moeten blijven, omdat de ruimte — die tegenwoordig in de synodale kerken is — te groot, te gevaarlijk zou zijn.

Wij moeten ons echter realiseren, dat ook binnen onze kring alle variaties reeds voorkomen, die we in de synodaal gereformeerde kerken zo fel afwijzen. Zij, die deze kerken zo fel afwijzen, zullen onherroepelijk te eniger tijd ook schrijvers onder ons moeten uitstoten. Een eerste signaal daarvan is: dat nu reeds op de classis Amsterdam bezwaren tegen de opvattingen van ds. Schoep op tafel liggen. We hebben kennelijk niets geleerd en gaan onvervroren verder.

— De probleemstelling van het Appèl lijkt me totaal verouderd. Ons kerkgenootschap is praktisch uiteengevallen. Maar ook andere kerkgenootschappen — in Nederland en elders — verkeren in moeilijkheden. De vraag is daarom niet, of we ons bij deze of bij die organisatie moeten aansluiten — maar veeleer hoe we van de grond af aan de waarlijk christelijke kerk opnieuw moeten opbouwen. Allereerst: zonder Gods hulp zal het niet gaan. Daarom is gezamenlijk gebed het eerst-nodige. Zonder ware vroomheid (vergelijk het gebed van Daniël) zal ons werk lapwerk blijven. Vervolgens: we mogen de zaak niet individualistisch oplossen.

Wanneer we door God in een bepaalde kerk-gemeenschap zijn geplaatst, dan zullen we ook van dat gegeven moeten uitgaan. We moeten dus beginnen bij de aanwezige plaatselijke gemeenschap. (Vergelijk hoe Christus tot de gemeenten van Klein-Azië schreef.) Tenslotte: we dienen te bidden en te werken naar een ware reformatie, vernieuwing van leer en leven (vooral dat laatste) in ware schriftuurlijke zin. Niet meer van de organisaties verwachten — maar van de Heere zelf. Ons klaar maken voor die reformatie. En inzien, dat we een kleine minderheid in de westerse wereld geworden zijn; de kerk wordt steeds minder in aanzien en betekenis. Ook zeden en gewoonten ontkerstenen snel. We hebben er nog te weinig over gedacht, wat dit voor individuele christenen betekent, en ook voor de kerkelijke gemeenschap. Ik denk hier aan de eerste brief van Petrus.

Het Appèl was onduidelijk. Het maakte niet helder het onderscheid tussen de verschillende betekenissen van het woord kerk. Ik wil graag aannemen, dat het niet in de bedoeling lag: een weg te wijzen naar de synodale kerk (dat werd ter vergadering zeer duidelijk) — maar dat was geenszins duidelijk in het stuk. Ik miste het waarlijk vroom oproepen tot vernieuwing, met het oog op de boven geschetste situatie.

En eindelijk: de situatie in onze kerkgroepering is vandaag zeer verward. Daar, waar men zich los heeft weten te maken (vooral innerlijk) van een onvruchtbare kerkstrijd — of zelfs daartoe is gedwongen — liggen nieuwe wegen open. Mogen we de kansen, die ons hierin geschonken worden, niet wederom wegorganiseren of in nieuwe strijd verknoeien. Romeinen 14 zij hier een goed woord.

— Laat Opbouw vooral geen blad met eenrichtingverkeer worden! Redacteuren en medewerkers moeten elkaar niet weren en pressen! Wanneer we dat nu nog niet geleerd hebben zullen we het wel nooit leren. Dan moeten we allemaal maar ons eigen blaadje gaan oprichten. Het gevraagde minimum aan eensgezindheid is

echter in onze kring ruimschoots aanwezig. Opbouw moet niet proberen leiding te geven. Dat heeft al zoveel kwaad gesticht. Het is in onze samenleving ook een hachelijke, ja onmogelijke zaak. Laten we liever trachten onze angst kwijt te raken en in goed vertrouwen met elkaar en met andere christenen te leven.

— Ons wordt verweten dat wij, zo snel mogelijk zelfs, synodaal willen worden. Toch is dit niet de zin van het Appèl, integendeel. We hebben daarin slechts herinnerd aan onze belofte: weer met de synodaal gereformeerde kerken te willen samenwonen, wanneer ons geen bindingen boven het Woord meer zouden worden opgelegd, en ook de gevolgen daarvan zoveel mogelijk zouden worden weggedaan. Na de uitspraken van „Lunteren”, die te negatief worden beoordeeld, geloof ik dat we de vrijmoedigheid moeten hebben, om samen met hen de weg der hereniging te zoeken; om samen tenslotte niet alleen in woorden maar ook in daden vrijgemaakt te zijn.

Daaraan zullen we plaatselijk moeten gaan werken, onder wederzijdse erkenning dat we kerk van Christus zijn, vanuit de situatie van het met elkaar verzoend zijn. En daar zijn dunkt me niet zoveel woorden meer voor nodig. Maar het vraagt wel zelfverloochening. Het is opmerkelijk dat de centrale gedachte van het Appèl door niemand is aangevochten: „waar de geestelijke gemeenschap met Christusbelijders buiten eigen kring niet meer wordt beleefd en gevoeld, daar kan ook de onderlinge gemeenschapsbeleving niet meer tot bloei komen”. En: „essentieel is dus dat wij in onze omgang de innerlijke bereidheid tonen, elkaar te dienen door naar elkaar te luisteren en op elkaar toe te zien in christelijke liefde en broederlijkheid”. In deze geest kunnen dan ook de bezwaren van velen in onze kring tegen het institutionalisme (de H.K.O.) en tegen de nieuwe bijbelbeschouwing, die in de synodaal gereformeerde kerken veld winnen, worden besproken. Als wij daarbij maar beseffen, dat ook onder de D.K.O. en zelfs in zogenaamde vrije kerken het kwaad van hiërarchie en machtsbegeerte gemakkelijk de kop op kan steken, omdat het in elk mensenhart leeft. Als wij daarbij ook maar willen erkennen, dat het Woord Gods zich evenmin door onze vaak fundamentalistische bijbelbeschouwing laat vangen.

Wij moeten elkaar leren kennen en aanvaarden zoals wij in Christus zijn opgestaan — ook al kunnen we het standpunt van de ander niet altijd rationeel doorzien. We mogen best een standpunt formuleren en in discussie brengen, als wij maar niet meedoen aan een kerkelijke partijvorming, die de andere partij uitsluit. Dat is dodelijk voor de kerk; en ook voor Opbouw, het blad dat zozeer met het kerkelijk leven verweven is en geïdentificeerd wordt: dat elke stelselmatige discriminatie daarin opnieuw zal leiden tot tuchtprocedures en nieuwe breuken. Slechts de dode orthodoxie en de vrijzinnigheid zullen op een christelijke samenwerking geen prijs stellen en zich tenslotte afwenden. Niet het directe resultaat — maar de wijze waarop wij werken is beslissend. Daar ligt onze verantwoordelijkheid.

— De volgende spreker wees erop, dat vragen betreffende onze verhouding tot de gebonden gereformeerde kerken geen theoretische vragen zijn — maar dat zij onze verantwoordelijkheid voor onszelf en voor de opvoeding van onze kinderen raken.

Er is daarginds leervrijheid-in-de-praktijk. We moeten beginnen trouw te blijven aan de doopbelofte. De Heere stuurt ons niet in zee met een bijbel, die we niet zouden kunnen lezen als we niet wetenschappelijk geschoold waren. Zó kennen we de Heere niet.

— Ons blad is opgezet teneinde de voorlichting van ons kerkvolk niet in handen te laten van lieden, die door krachtsinspanningen de gehele kerkelijke pers in bezit hadden genomen. Van het begin af hebben wij breed inzicht willen tonen, tegen eenrichtingverkeer willen waken. Bovendien hebben wij ons serieus voorgenomen, niet alleen het kerkelijke — maar ook het totale christelijk-culturele leven te dienen.

Wij zullen dan ook goed doen met naar elkaar te luisteren, vooral zolang wij het niet geheel met elkaar eens zijn. De kerkelijke geweldpleging kunnen wij zonder schade nu wel uit onze kolommen missen. Er zijn vandaag belangrijker problemen op te lossen.

— De belijdenisgeschriften worden onder ons gehanteerd als een sjobboeth. Een Efraimiet

(zie Richteren 12), wiens uitspraak niet volledig juist was, werd gegrepen en doodgeslagen. Zó zijn wantrouwen en angst ons kerkelijk leven gaan beheersen.

Zo ook valt te verklaren, dat velen het Appèl gelezen hebben — niet vanuit de vraag „herkennen wij elkaar als Christenen?” — maar vanuit de vraag „horen zij er nog wel bij?”.

Levensgroot is onder ons aanwezig de gereformeerde zelfverzekerdheid, van waaruit wij ons aanmatigen de Bijbel in bescherming te nemen; het recht menen te hebben zelf uit te maken, met wie we in een kerk willen zitten.

God zelf handhaaft zijn Woord en zal zijn evangelie actualiseren, ook in ons kerkelijk leven. Hij vergadert zijn gemeente. En wij zijn schuldig al diegenen als kerklid te aanvaarden, die Christus aanvaardt in zijn kerkvergaderend werk. Zodra wij ons hart toesluiten voor onze broeders scheuren wij Gods kerk. En dat is na 1944 bij ons gebeurd ten opzichte van onze synodale broeders!

Degenen die door God samengevoegd zijn, door de band des geloofs, kunnen elkaar herkennen. Maar niet op de gebruikelijke manier: door elkaars denkbeelden op een rijtje te zetten, en na te gaan of daar niets tussen zit, waar wij principieel tegen op moeten komen. Blijkbaar ontmoeten wij elkaar teveel slechts in ons denken, — te weinig in ons geloven en in onze levenspraktijk.

— Door deze bespreking is de bedoeling van onze Appèl-broeders wel duidelijker geworden; beter dan in wat ze schreven. Ze gaan er van uit, dat het vrijgemaakte kerkverband in zijn totaliteit reeds uit elkaar gevallen is; en dat zij de roeping hebben de vrije kerken een richting te wijzen. Die situatie is niet zuiver geschat: we zitten nog midden in de zuivering. De naam Kamphuis kan daarbij natuurlijk wel genoemd worden, maar deze man is niet meer dan een exponent.

En voorts: het nastreven van eenheid met alle kinderen Gods is een bijbelse zaak. Maar foutief is het, die eenheid te zoeken met de organisatie, waarin die kinderen Gods leven; om ook te willen buigen onder hun hiërarchische juk! Die indruk geven de 18 met name in betrekking tot de synodale kerken. Deze kerken poogden in hun bestaan immers twee maal leertucht toe te passen — en beide keren mislukte dat. Maar nu het dringend nodig is met de leertucht te beginnen, laten ze verstek gaan. Daarom lopen de Appèl-broeders gevaar, dat ze duizenden-van-ons drijven in de armen van het extreme sectarisme, dat momenteel de lakens bij ons uitdeelt. De wil tot verzoening mag nooit inhouden, dat we een hiërarchisch instituut slikken!

— Tenslotte werd opgemerkt, dat de kritiek gemakkelijk — maar de kunst moeilijk is. Van een programma is niet veel te verwachten. Er is steeds meer wijsheid nodig, om in een bepaalde situatie het rechte woord te spreken. Het ideaal van Opbouw was en is en blijft: bijbelse — wil men evangelische — voorlichting geven over het brede mensenleven. Soms is er gebrek aan schrijvers, die verstand van bepaalde zaken hebben. Soms zijn ze er wel — maar schrijven ze niet.

Opbouw zou willen bereiken: alle gelovigen, allen, die bij de kerk van Christus behoren. Elk instituut met zijn organisatie heeft maar betrekkelijke waarde. Een vast omschreven belijdenis en kerkenorde zijn goed, als het Evangelie maar heerst. Maar als die stukken wettisch gebruikt worden vallen ze onder het oordeel van Paulus: dat het „beginselen der wereld” zijn, menselijke regels.

Efeze 4:1-6 zou het richtsnoer moeten zijn van al ons schrijven. Als alle redactieleden en schrijvers zich daarnaar richten, zullen ze niet uit elkaar hoeven te gaan. We hebben maar één Meester, één Leidsman en één Vader, Matth. 23.

Ziehier, geachte lezer, de samenvatting van een gedachtenwisseling. Het procesverbaal van de conferentie, per band opgenomen, telde 85 folio hecht aaneengesloten proza. Met medewerking van de sprekers is echter ieders bijdrage gecompriëerd, en door ons nader besnoeid, gladgestreken en kastklaar opgevoerd. Een medewerker verwees naar Rijnsdorp's uitspraak over een auto, die wel tot een klomp schroot kan worden samengeperst — maar dan niet meer rijdt. Wij hopen van harte, dat het bovenstaande echter lóópt, en mogelijk nog iets van de vaart van onze tijd vertoont.

D. W. L. Milo
E. Stamhuis

Een brief van Ds. K. Doornbos

(slot)

Ik heb al opgemerkt dat er in Wormer naast de Gereformeerde Kerk zich nog een kerkelijk leven heeft ontwikkeld, ook onder de naam van de Gereformeerde Kerk van Wormer. U vindt dat verwarrend? Ik ook. U kunt die verwarring wegnemen door aan de naam van uw kerken iets ter onderscheiding toe te voegen. Hebt u daar bezwaren tegen? Dat kan ik begrijpen. Maar wilt u dan bedenken dat er bij ons dezelfde bezwaren zijn om iets aan onze naam toe te voegen en dat die bezwaren bij ons niet minder zwaar wegen.

U spreekt in uw besluit van komen tot een algehele verzoening en hereniging. Ik heb al opgemerkt dat ik niet geloof aan twee avondmaalstafels. Als in het kerkgebouw aan de Robstraat 31 te Wormer het avondmaal wordt bediend naar de instelling van Christus staat daar dezelfde avondmaalstafel als in het kerkgebouw aan de Dorpsstraat 199 waar ik avondmaal vier. Het is niet goed dat broeders en zusters die aan dezelfde avondmaalstafel gaan elkaar daar liever niet zien. Wij constateren dat dat niet goed is. Wij allen zeggen: „Nee, dat is niet goed!” Maar wat wordt het daar anders van? Wij kunnen gemakkelijk zonden constateren en onze afkeuring erover uitspreken maar daarmee hebben we die zonden nog niet weggedaan. Wat wordt het er anders van dat we allen eenstemmig zeggen: „Nee, dat is niet goed”? Wij, die de naam van Christus noemen, wij moeten nu dan ook breken met ongerechtigheid en dat niet alleen in ons kerkelijke leven maar in ons gehele leven, waar we ook zijn en wat we ook doen. Wij constateren allen dat wij die de naam van Christus noemen geen ongerechtigheid moeten doen. Is 't nu in orde nu we dat geconstateerd hebben? Doen we nu geen ongerechtigheid nu we geconstateerd hebben dat we geen ongerechtigheid moeten doen? Wij constateren dat het niet goed is dat broeders en zusters die aan dezelfde avondmaalstafel plaats nemen elkaar daar liever niet zien. Is 't nu in orde nu we dat geconstateerd hebben? Zien we elkaar daar nu wel graag? Schikken ze nu niet meer op om die anderen maar niet te zien? Zo staan de zaken niet, ik denk van nog lang niet. Ik denk dat er velen zijn aan beide kanten die vasthouden aan hun mening van twee avondmaalstafels en die van wat ik zeg denken: „U stelt de zaak wel wat eenvoudig voor, veel te eenvoudig”. Er is door wat er in '45 gebeurd is verwijdering gekomen, en verwijdering door twist, niet zonder wrok. Ik vrees dat die wrok nog niet weg is. En ik ben er bijna zeker van dat nu de zaken zo staan de twist opnieuw zou oplaaien wanneer ze zo zouden samengaan. Zolang de toestand zo is denk ik: „Gaan jullie maar naar de Robstraat ter kerk en oefenen jullie maar kerkverband met de kerken waarbij jullie thuis gevoelen, wij gaan naar de Dorpsstraat ter kerk. 't Is beter in vrede naast elkaar dan in twist met elkaar.” Beter, veel beter zou het zijn in vrede met elkaar, maar zolang dat niet kan, laten we geduld oefenen en wachten tot het Evangelie zover heeft doorgewerkt dat het wel kan.

En laten we dan ook onze kracht zoeken in de prediking van het Evangelie. Dat is het middel dat de Here der kerk ons heeft gegeven. Laten we na alle teleurstellingen die we van synoden hebben ondervonden toch niet weer de zaak voor synoden brengen en geen heil verwachten van synodale uitspraken. Synoden zijn slechte instellingen om zonden uit de kerken weg te nemen. Dat is van ouds zo geweest. Wat hebben synoden onder welke naam ook samengekomen ooit voor goeds uitgewerkt om zieke kerken te genezen? Zelfs de beroemde synode van Dordrecht 1618-'19 heeft met haar beroemde leeruitspraken en haar krasse maatregelen het kwaad niet uit de kerken kunnen wegnemen. Ze heeft het

nauwelijks iets kunnen remmen. Voetius moest het nog beleven dat hij aan de hogeschool van Utrecht Socinianen als hoogleraar naast zich kreeg. Hij kon ze niet weren.

Maar er is meer dat algehele verzoening en hereniging in de weg staat.

Er gebeurt in de kerken die vrij algemeen de vrijgemaakte kerken worden genoemd en waarmee mijn gemeente min of meer in verband staat veel dat u schuw kan maken om met ons samen te gaan. Ik roep niet luid: „Kom maar bij ons want bij ons is het goed!” Maar er zijn ook enige dingen die ik tegen u heb en die mij schuw maken om met u samen te gaan, en die mij niet minder schuw maken om eraan mee te werken dat mijn gemeente weer in het kerkverband met uw kerken wordt opgenomen. Ik heb na 1945 uw kerken niet bespioneerd, ook niet de kerk die in Wormer naast ons leeft. Ik had wel wat anders en wat beters te doen. Maar ik kan het niet helpen dat ik wel eens wat hoor en wat meer dan losse geruchten. Ik wil daarvan enkele dingen noemen. Ik hoop dat niemand van u mij kwalijk zal nemen wat ik nu ga zeggen. Ik zeg het niet om u onaangenaam te zijn, ik zeg het om u duidelijk te maken waarom ik meen dat algehele hereniging nog niet dichtbij is.

Uw Herziene Kerkorde heb ik met aandacht gelezen.

Toen ik student aan de Vrije Universiteit was onderrichtte prof. H. H. Kuiper ons aangaande verschillende stelsels van kerkregering. Eén van die stelsels was het Gereformeerde. Toen ik uw Herziene Kerkorde gelezen had dacht ik: „Van Gereformeerde kerkregering is daar weinig overgebleven”.

Ook bleek me dat door de Herziene Kerkorde veel van wat vóór 1945 onwettig gedaan is nu gewettigd is. U kunt zeggen dat ik vóór '45 bij het leven onder de oude kerkenordering toch ook niet veel goeds beleefd heb van de kerkregering. Dat is waar. Ik kan erbij zeggen dat ik nog leef onder de oude kerkenordering en nog niet veel goeds beleef. Als de mensen niet deugen baten geen afspraken en formuleringen. Toch vind ik het achteruitgang wanneer het kwade gewettigd wordt. Mijn gemeente staat erbuiten. Ik sta niet voor de vraag of ik zal helpen mijn gemeente uit te leiden vanonder zulk een kerkregering, ik sta voor de vraag of ik zal helpen mijn gemeente onder zulk een kerkregering te brengen. Op die laatste vraag zeg ik: nee.

Uw kerken houden zich bezig met een hele reeks van activiteiten op velerlei gebied. Dat is het werk van de kerk niet. Het werk van de kerk is wat predikanten, ouderlingen en diakenen moeten doen. Hun werk is prediking van het Evangelie, opzicht alleen over die gelovigen die aan hun opzicht zijn toevertrouwd, en verzorging van de armen van de eigen gemeente. Door die arbeid moeten de gelovigen bekwaam gemaakt worden om naar het Evangelie van Christus te doen wat hun hand vindt om te doen. Maar ze moeten het zelf doen. De „kerk” wordt bij al zulke activiteiten een vaag begrip en komt vrijwel overeen met de organisatie. Maar de organisatie is de kerk of het wezen der kerk niet. Toch leiden al die activiteiten ertoe om in de organisatie het wezen der kerk te zien. Wij staan er nu buiten. Als ik er nu binnen zou komen zou ik het als mijn plicht zien aan het opruimen te gaan. Het lijkt mij niet eerlijk om in buurmans huis te komen met het doel onder buurmans goed opruiming te houden.

In uw kerken zijn er velen die graag meedoen aan de oecumenische beweging en die wel zouden willen dat uw kerken zich bij de Wereldraad zouden aansluiten. Ik sta huiverig ten opzichte van de oecumenische beweging. In Wormer zeg ik niet tegen iemand

die niet gelooft aan de verzoening door het kruis van Christus: „Dat is van ondergeschikt belang, evengoed zijn we één in 't geloof”. Dat zeg ik in Wormer niet, ik wil het in Genève ook niet zeggen.

Ik heb al gezegd dat ik na '45 uw kerken niet bespioneerd heb ook niet bestudeerd. Maar ik hoor uit uw kerken klachten dat in uw kerken de wetenschap zoveel invloed krijgt. Ik heb door deze klachten deze voorstelling gekregen: Er zijn er die aan de heilige Schrift vasthouden en er niet aan twijfelen dat de Bijbel de waarheid spreekt, maar ze geloven ook dat de natuurwetenschap de waarheid spreekt. En nu gaan ze de Bijbel zo verklaren dat wat de Bijbel zegt klopt met wat de natuurwetenschap zegt. Zijn die klachten ongegrond? En kunt u niet begrijpen dat dat mij en velen met mij schuw maakt om samen te gaan en te doen alsof dat van minder belang was?

De moeilijkheden in de veertiger jaren zijn er gekomen doordat men gespeeld heeft met vuur, hoogleraren daarbij vooraan. En het gevolg was brand in de kerken. Vrij regelmatig om de twintig jaren heeft men in de kerken dat spelen met vuur met brand als gevolg.

Omstreeks de eeuwwisseling speelde men met vuur toen men de verschillen tussen A en B al maar toespitste.

Twintig jaar later, in de twintiger jaren, speelde men weer met vuur toen men een uitdrukking van dr. Geelkerken opving en ze onder een sterk vergrootglas van alle kant bekeek. Een uitslaande brand was het gevolg.

Weer twintig jaar later, in de veertiger jaren, speelde men weer met vuur door met een vergrootglas te speuren of men geen punten van verschil kon vinden. En weer sloeg de brand uit, heviger nog dan twintig jaar te voren.

En nu zijn we weer twintig jaar verder en het spelen met vuur is ook al weer aan de gang. Hoogleraren aan de Theologische Hogeschool, Broederweg 15, Kampen, ik zal maar zeggen onze hogeschool, spelen met vuur. Aan de Vrije Universiteit speelt men met vuur. Wie aan de wetenschap zo'n grote plaats geeft naast de Schrift speelt met vuur. En dat spelen met vuur doet men overal, in al wat kerk is of kerk genoemd wordt, bij Gereformeerd en bij niet-Gereformeerd, bij Protestants en bij Rooms-Katholiek. Straks breekt de brand weer uit. Op meer dan één plaats brandt het reeds.

Wat nu?

Nu is het maar de vraag hoe vast de kerken in het geloof staan. De kerken, dat is niet de organisatie van kerken onder wat naam ook, genootschap of kerkverband of raad van kerken of nog anders, de kerken zijn de gelovigen, elk van hen met een levende band aan Christus, en door die levende band aan Christus ook met een band aan elkaar, slechts ter plaatse waar ze wonen georganiseerd met de ambten die Christus heeft ingesteld. De eenheid van de kerk is de eenheid door het ware geloof. De kerken die sterk staan in het geloof kunnen blijven staan als andere kerken vallen. De Here laat het ons zien aan de zeven kerken van Klein-Azië. Sardes en Laodicea vallen, maar Smyrna en Filadelfia blijven staan. Maar hoe straffer de kerken georganiseerd zijn hoe groter het gevaar dat alle kerken in de val worden meegesleurd. Als de Here ons geboden had de kerken in een organisatie samen te brengen, we zouden het doen en het er op wagen omdat Hij het gebiedt. Maar Hij heeft het niet geboden. Hij spreekt in de Schrift nergens van organiseren van zijn kerken onder welke naam ook. En buiten de Schrift om weten we niets van wat Hij wil of geeft. En zonder dat de kerken zich tot een organisatie maken hebben ze gelegenheden genoeg om met elkaar mee te leven en elkaar te helpen.

Wat moeten wij doen nu men weer overal met vuur speelt?

Wij moeten de kerken verzorgen, dat wil zeggen de gelovigen ter plaatse. Daarvoor moeten de predikanten preken, echt het Woord bedienen. Wat zegt de Schrift? Dat is de vraag. Alleen in de Schrift horen wij Christus, de Here der kerk, spreken. De ouderlingen moeten trouw zijn in het opzicht en voorbeelden der gemeente zijn. De diakenen moeten wijze mannen zijn met kennis van mensen en toestanden en met een bewogen hart voor wie lijdt. Dat zijn de middelen

die de Here geeft om een gemeente in het geloof te sterken.

Dat is niet erg spectaculair. Er komt niets van in de krant. Maar Christus zelf zal daar zijn en Christus' heerlijkheid zal daar openbaar worden. Een gemeente die staat in levend geloof en waarvan de leden overal waar ze verschijnen vruchten van het geloof laten zien, al is zo'n gemeente klein, ze is toch een licht in de wereld. En het is in de wereld zo duister dat het niet mogelijk is dat zo'n licht niet zou worden opgemerkt. De gelovigen leven midden in de wereld, en de wereld is vol wanhoop. Wat een mensen rondom ons met stille wanhoop. Er zullen er zijn die dit licht zien en bij zichzelf zeggen: „Er is toch nog licht”. Misschien zullen ze weer hoop krijgen en komen tot het licht van Christus.

Dat was het, Broeders, wat ik u wilde antwoorden op uw besluit.

Ik dank u.

K. DOORNBOS

BOEKBESPREKING

Dr. K. J. Kraan, **Hoe is God?** Uitg. J. H. Kok n.v., Kampen f 4.50.

Het „Voorwoord” luidt als volgt:

„Schrijver dezes is sinds enkele jaren vaste medewerker van de Havenloods, een wijkblad dat wekelijks in plm. 250.000 exemplaren in Rotterdam en omgeving verspreid wordt.

Artikelen over geloof en leven in dit blad worden door velen uit allerlei kring zeer intensief gelezen en er komen veel reacties. Ook verzoeken om bundeling. Vandaar dit boekje „Hoe is God?” Ook van deze uitgave geldt: ik zal blij zijn als u. hoe dan ook, reageert”.

Mijn reactie is, dat dit een goed boekje is. Geschreven in een voor allen verstaanbare taal. Er is geen woord Frans bij om zo te zeggen. „Kinderen in het verstand” kunnen het lezen. En het uit lezen. Ik althans werd er door gepakt en las het in één stuk door. Natuurlijk ben ik het niet met alles eens, maar over het algemeen is het naar de Schriften. In een taal, die ook de mens van 1969 aanspreekt.

De opschriften komen sommigen wellicht wat vreemd voor. Soms vraagt men zich af of ze niet op de grens van de eerbied voor God zijn. Maar de inhoud der artikelen is vol van respect voor God, anders gezegd: van de vreze des HEREN. Laat ik als voorbeeld iets overnemen van het artikel: „Wil ik Gods genade”. Het begint zo: „In Hamburg heeft de monteur Manfred Klus op een vakantiereisje in de binnenstad zijn zakken vol met bankbiljetten gepropt en die zo maar op straat aan iedereen gratis uitgedeeld.” Alstublieft, pak maar aan, voor u.” Sommigen gingen er grif op in, maar vrouwen wden achteraf de zaak toch niet. Hoewel de bankbiljetten echt bleken te zijn. De politie werd erin gemengd. Die vertrouwde het zaakje ook niet en heeft de man voor alle zekerheid naar een zenuwinrichting gebracht voor onderzoek. „Want geld op straat weggeven doe je eenvoudig niet”.

Dan toont de schrijver aan, dat God al zijn gaven gratis geeft, voor niets. Hij haalt Jesaja 55 aan: „O, alle gij dorstingen, komt tot het water, en gij die geen geld hebt, komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk”. En vervolgt dan: „God kan, wat Hij zo maar gratis uit pure liefde wil geven, vaak zo moeilijk kwijt, dat Hij er als het ware mee moet leuren. Juist omdat Jezus alles van God zo maar voor niets aan de mensen aanbod, kwamen zijn moeder Maria en zijn broers en zusters Hem ophalen, om Hem als zenuwpatiënt onschadelijk te maken. Ook Hij kwam op het politie-bureau terecht.

Maar voor Hem liep het niet zo goed af als voor Manfred Klus. Hij werd een gevaar voor de geestelijke volksgezondheid bevonden en aan het kruis terecht-gesteld. Krankzinnig toch eigenlijk: kostelijke dingen van God als lucht en zon en regen willen we maar al te graag gratis van Hem ontvangen.

Maar als Hij ons het meest waardevolle wil geven, wat Hij heeft, en wat Hij al tijden lang voor ons opgespaard heeft: Zijn hart, Zijn genade, Zijn liefde, dan vertrouwen we de zaak niet”.

We willen liever zelf de hemel verdienen. Zelf ons leven beteren. Zelf doen ligt ons veel beter dan van genade leven. De schrijver zegt dan van zichzelf: „Ook ik heb genade vaak een naar woord gevonden. Misschien komt dat uit mijn jongens-tijd. Je had met een andere jongen gevochten. Hij was aan het winnen en jij was aan het verliezen. Hij zat met zijn volle gewicht bovenop je en je stikte bijna. Dan zei hij je voor: 'genade'. Als je nu maar 'genade' zei, dan liet hij je vrij. Maar dan had jij het verloren. En dat was toch eigenlijk je eer te na. Datzelfde idee hebben wij vaak ook van de genade van God. . .”

Zeer aanbevolen.

H. J. Jager

Dr. K. J. Kraan, **Hoe leven wij?** Uitg. J. H. Kok n.v., Kampen f 6.90.

Ook dit boek van 120 blz. kan ik aanbevelen. Wat ik van z'n boek „Hoe is God” gezegd heb geldt ook voor dit werk. Het is een verzameling van artikelen uit De Havenloods. Ik vind het een goed boek. Maar laten onze lezers oordelen naar een proef, die hier volgt. Het stuk is te vinden op blz. 78.

Het is getiteld: „Is geloof een bron van ruzie?” Dit is het antwoord: „Het is heel begrijpelijk, dat vele mensen hiermee tobben, want wat is er al niet de eeuwen door om het geloof afgevochten! Een heel tijdvak in de geschiedenis wordt het tijdvak der godsdienstoorlogen genoemd en ook nu nog zijn er geregeld grote en vooral kleine (maar niet minder bittere!) godsdienstoorlogen aan de gang.

Twee jonge mensen houden van elkaar, maar er komt onenigheid, want ze zijn niet van dezelfde levensovertuiging en dan zegt het spreekwoord:

Twee geloven op één kussen,
daar slaapt de duivel tussen!

Of een familie leefde altijd in uitstekende verstandhouding, maar er kwam een kerkscheuring en nu kijkt het ene deel het andere niet meer aan. In Amsterdam kun je elke zondag naar ruim 60 verschillende christelijke kerkformaties die allemaal om strijd verzekeren dat zij het bij het rechte eind hebben. Prof. Jonker zei eens, dat van de psalm:

Ai, ziet hoe goed, hoe lieflijk is 't
dat zonen van 't zelfde huis
als broeders samenwonen,

vooral het eerste, het Ai, telkens bewaarheid wordt.

We vragen: Is geloof een bron van ruzie? Is die vraag misschien het rookgordijn waarmee we onze aftocht uit de geestelijke strijd willen dekken? Goed, we praten weinig over het geloof, want we zijn vreedzaam en voorzichtig. Of zijn we misschien wat slap en wat laf?

Het is zo tekenend, dat in de Bergrede van Jezus twee zaligsprekingen vlak op elkaar volgen, die van de vredestichters (want ze zullen Gods kinderen genaamd worden) en die van de vervolgdten om der gerechtigheid wil (want hunner is het Koninkrijk der hemelen) — vredestichter en vervolgdte, dat hoort dus klaarblijkelijk bij elkaar, want het is precies dezelfde soort mensen. Ze komen beide op voor Gods heilige orde onder de mensen, en daar kom je niet zonder kleerscheuren af.

Doch er is ook een andere kant: we strijden voor de waarheid, tegen de leugen. We houden wel van een discussie waar de stukken vanaf vliegen. Maar waarvoor strijden we? Voor ons eigen gelijk? Of om die anderen van dienst te zijn?

Niet naar ons idee toe maar naar de waarheid die hen helpt?

Denken wij misschien dat wij de waarheid in pacht hebben en horen wij onszelf graag praten? Hebben wij alvorens te spreken, echt geluisterd naar die ander en naar God? Waaraan lag het dat het spreken over geloof uitliep op: hete hoofden, koude harten?

Er is niets dat meer verdeelt dan het geloof, maar er is ook niets dat meer verenigt. Is er een grotere eenheidsdemonstratie in de wereld dan de zondagse kerkgang van miljoenen en miljoenen van alle taal en volk? Van alle sexe en leeftijd, van alle ambt en beroep, „komend tot de gemeente Gods”? Ja, ze gaan naar allerlei verschillende kerken en dat is droevig. Maar er is toch maar één kerk in al die kerken en dat is heerlijk. Wat hen allen verenigt is, als ze waarlijk met Christus vergaderen, veel meer dan wat ze scheidt. Er is één christendom, niet boven, maar **midden in** al die geloofsverdeeldheid.

In de hel is er geen geloof meer, maar daar is het juist één strijd van allen tegen allen, want daar is ieder voor de ander een wolf.

Echt geloof maakt van de hel een hemel, het leert ons de ander uitnemender te achten dan onszelf, het leert ons bidden: „vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren”. Het maakt ons een beetje als Jezus, die vijandschap bracht tussen de Boze en de mens, maar vrede tussen God en de mensen”.

We hoeven het nog niet met elk woord van deze „proeve” eens zijn om te erkennen, dat we hier bijbelse klanken horen.

H. J. Jager

OPENBARE VERGADERING

van de G. P. J. C.'s Rijnmond, Berkel en Den Haag, te houden op 30 mei a.s. in gebouw „Artium” Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam, aanvang 19.45 uur. Op deze avond hopen voor ons te spreken:

Ds. M. K. Drost van Dalftsen en Dr. B. Goudzwaard te Schoonhoven over: „Gezag en maatschappij”.

Om U een zo breed mogelijke informatie te verschaffen in deze zeer actuele problematiek, willen wij op deze avond het onderwerp van twee verschillende gezichtspunten, en dus door bovengenoemde sprekers laten benaderen, en wel vanuit „klassiek gereformeerd” gezichtspunt en vanuit „modern” gezichtspunt.

Programma's met schetsen over het onderwerp voor deze avond zijn verkrijgbaar door overschrijving van f 0,75 op postrekening 1698861 t.n.v. P. Kralt te Voorburg. We rekenen op een volle zaal.

De gezamenlijke besturen

27STE VERANTWOORDING

GIFTEN BIJBELS BROEDER v. d. BERG

Ik mocht ontvangen 10,— van R.R. te A. (980989); van D.J.v.S. te W.I. (807297) 50,—; G.M.v.d.W. te IJ. (storting) 25,—; mevr. A.C. v.'tV. te K. (979415) 5,—; W.G.F.v.H. te V. (1093165) 10,—; W.G. te V. (644749) 25,—; R.R. te A. (980989) 10,—; W.G.F.v.H. te V. (1093165) 10,—. Totaal f 145,—.

We eindigden de vorige verantwoording met f 8.866,82. Daarbij f 145,— opgeteld brengt het totaal op f 9.011,82. Daarvan is nu meer dan 8500 gulden uitgegeven aan Bijbels, kinderbijbels en dagboeken.

Hartelijk dank.

Giftten voor dit doel kunnen worden overgemaakt op giro 59480 van de Amro-Bank N.V. te Schoonhoven met als bijschrift „Bijbels br. v. d. Berg”, t.g.v. H. Amelink.

A.

VROUWENPOLDER (WALCHEREN)

Het bestuur van de ver. „School voor Chr. Onderwijs” te Vrouwenpolder vraagt voor haar lagere school per 1 augustus (of zo spoedig mogelijk daarna)

EEN ONDERWIJZER(ES)

voor klas 2 + 3 (± 30 leerlingen)
(bij voorkeur Geref. Vrijgemaakt)

Sollicitaties binnen 14 dagen aan het H.d.S. C. Joziasse, Schoolstraat 15, Vrouwenpolder. Tel. 0 1189 - 578.

VERHUIJD:

FAM. S. L. MELLEMA

van: Toekomststraat 141
Enschede

naar: Evertsenlaan 13,
Voorthuizen.

Telefoon 0 3429 - 2024.

TE HUUR

4-KAMER-BENEDENWONING — DEN HAAG

van 19-7 t.m. 8-8-'69, 6 slaappleatsen.

Dicht bij strand en duinen.

Prijs nader overeen te komen.

Telefoon 0 70 - 682209 (na 6 uur).

TE BERDE

De publicatie die u in dit nummer en in het vorige nummer van ons blad aantreft onder de titel „Openheid of geslotenheid van ons blad” is een publicatie van het Bestuur van de Persvereniging. Het is een wat ongebruikelijke figuur, omdat tot nu toe alleen mededelingen van vergaderingen e.d. van het bestuur in ons blad kwamen.

Ieder die de artikelen leest of gelezen heeft zal intussen het doel van de publicatie begrepen hebben. De vragen die aan de orde kwamen hadden natuurlijk ook alles te maken met de toestand in onze kerken en daarom ook met het onderwerp dat op de ledenvergadering zal ingeleid en besproken worden. Om geen overloze discussie te krijgen hebben deze artikelen hun nut.

Het gezelschap dat bijeen was op 6 en 7 december j.l. te Woudschoten bestond uit het Bestuur, enkele leden van de redactie, vaste medewerkers en de broeders die het zgn. „Appèl” hebben ondertekend, omdat juist zij ook enige steun van ons blad hadden verwacht. Het is bepaald niet de bedoeling geweest dat gezelschap te laten treden in de beslissingsbevoegdheid van de redactie, van het bestuur en van de ledenvergadering. De aard van de vergadering bracht mee dat de vergadering niet representatief geacht kon worden voor de lezers van ons blad. Elke „regententaliteit” heeft het bestuur en de redactie willen weren. Een beslissing over koers en richting van ons blad ligt uiteraard bij het bestuur. En dat bestuur is weer verantwoording schuldig aan de ledenvergadering van de persvereniging.

De vertrouwelijkheid van de besprekingen — uiteraard nu niet meer van de publicatie — bracht met zich mee dat er geen namen van sprekers genoemd worden. Dat heeft van mijn kant het nadeel dat enkele personen genoemd worden en hun opinies bestreden zonder dat de namen van de bestrijders bekend worden. Ons blad heeft de gewoonte „bewijsnummers” te zenden aan hen, die bestreden worden. Dat zal ook nu gebeuren, zo veel als dat maar mogelijk is. De „boze tijden” maken het nu niet mogelijk daarin volledig correct te zijn. Als redactiesecretaris vraag ik om enig begrip voor deze niet geheel gewenste procedure. En ik bied bij voorbaat mijn excuses aan aan hen die zich anoniem beschuldigd achten. Overigens is het bezwaar niet zó groot, dat een andere methode gekozen moest worden, omdat men wel geheel een vreemdeling in Jeruzalem moet zijn om niet te weten dat de zaken vaak besproken zijn in ons blad. En dan uiteraard niet anoniem.

Eén duistere plaats kan ik wel ophelderen, omdat die me zelf raakt. Er staat in het verslag „typerend voor de gang van zaken onder ons acht ik, dat een redacteur zijn medewerking aan Opbouw gebonden ziet aan een zekere gedragslijn”. Die redacteur ben ik. Overigens ben ik niet de enige. Er zijn er meer. Fel ben ik de enige die dat uitsprak op die vergadering. Een deel van de redactie was niet aanwezig en heeft dus ook niet het woord kunnen voeren op die vergadering. Het lijkt me, juist ook ter voorbereiding van de ledenvergadering goed om dit nu maar uit de anonimiteit te halen.

De verwarring, waarin in onze tijd heel het leven zich bevindt, politiek, maatschappelijk en kerkelijk — denkt U maar aan wat gebeurt aan de universiteiten — hebben natuurlijk ook hun invloed op ons zelf. Er is niemand die geen kind van zijn tijd is. Het is goed dat steeds weer te bedenken. Het is ook goed steeds weer te bedenken dat we een Bijbel hebben. Gods Woord is een lamp voor onze voet en een licht op ons pad. Echt ook om alle donker op te klaren. Daarbij hebben we niet de keus tussen twee kwaden, maar tussen kwaad en goed. Soms is het juist in „boze tijden” moeilijk de weg te weten, die we hebben te gaan. Het is vaak nog moeilijker, als men de weg weet, toch die weg maar te betreden, omdat zulks vaak vervreemding geeft met hen, waarmee we ons één weten. Het debat op de synode van Hoogeveen tot nu toe, maakt dat wel weer duidelijk. Zoals het in het verleden al vaak duidelijk geworden is. Wie de zaak des Heren liefheeft, en vertrouwt op Hem, behoeft niet te wanhopen. Ook in „boze tijden” niet.

PERSSCHOUW

Over het z.g. „attestenbesluit”

Over het beruchte bovengenoemde besluit is reeds heel wat te doen geweest. In Zuid-Holland richtten de kerkeraden — die van Maassluis, Hilligersberg en Delfshaven — zich met hun bezwaren tot de P.S. van Zuid-Holland.

Ze kregen evenwel nul op 't request. Over deze gang van zaken schreef ds. Van Tongeren in „t Kompas” het contactorgaan van de Geref. Kerk van Maassluis het volgende:

Het beroep dat drie kerkeraden (Maassluis, Hilligersberg en Delfshaven) op de P.S. Zuid-Holland hebben gedaan inzake de narigheid met die studenten-attesten, is afgewezen. De argumentatie van de P.S. acht ik teleurstellend.

In ons bezwaarschrift hebben we erop gewezen, dat ons knelpunt niet dit is, dat de aankomende studenten in Kampen een zeker onderzoek ondergaan. Dat is immers in Kampen vanouds gebruikelijk geweest, naar art. 13 van het Reglement van de Theol. Hogeschool. Daar staat: „De hoogleraren zullen met ieder der aspirantstudenten, alvorens tot inschrijving over te gaan, een samenspreking houden over de beweegredenen tot hun studie en de betekenis der theologische studie in verband met de voorbereiding tot het ambt van dienaar des Woords, waarbij tevens onderzoek wordt gedaan naar hun kennis van de Heilige Schrift, van de belijdenis en de geschiedenis der Kerk.”

Dat is een goed ding. Als 't maar geen verkapt toelatingsexamen wordt, waarvoor je zakt, wanneer een student b.v. geen volledige instemming kan betuigen met sommige besluiten der laatstgehouden synode. Want zelfs na de leeruitspraken van 1926 en 1942 is nimmer aan iemand bij het begin van zijn studie of voor een wetenschappelijk examen instemming gevraagd met synodeuitspraken. Dat onderzoek naar art. 13 (zie hierboven) geldt enkel hetgeen daar uitdrukkelijk genoemd wordt: de kennis van de Heilige Schrift, de kennis van de belijdenis en de kennis van de kerkgeschiedenis. Natuurlijk kan daarbij wel een uitstapje worden gemaakt naar synodebesluiten, maar volgens voorschrift is dat niet. Want het onderzoek naar de instemming met synodebesluiten, is een volop kerkelijke aangelegenheid. Zo'n onderzoek hoort op het classicaal examen, zowel preparatoir als peremptoer. Vroeger was dat anders. Vóór 1896 werden de examens aan de Theologische Hogeschool door de curatoren afgenomen en het laatste Schoolexamen gold dan als kerkelijk (preparatoir) examen. Maar de synode van Middelburg (1896) bracht scheiding aan tussen school- en kerkelijke examens. Zo werd door de adviescommissie op die synode uitgesproken „Algemeen wordt dus gewenst, dat bij alle aanstaande dierearen des Woords het preparatoir examen oor de kerken in hare classes worde afgenomen en dat in verband daarmee het theologische examen aan de Theol. Hogeschool inderdaad en geheel schoolexamen zij.” Acta art. 97.

Het klinkt ons daarom al vreemd in de oren dat de P.S. Zuid-Holland-1969 genoemde drie Kerken afwees met de overweging: „dat het z.g.n. attestenbesluit is genomen in het kader van de geboden strijd voor het bewaren van de band aan de gereformeerde belijdenis en tegen pogingen tot slaken daarvan.”

Verderop in het besluit van de P.S. komt dan openbaar, dat hier het synodebesluit inzake de „Open Brief” wordt bedoeld. Hier moet dus toch een synodebesluit worden doorberekend bij de toelating van een student. Maar daarmee hebben wij de weg verlaten die de Kerken krachtens het synodebesluit van 1896 sindsdien bewandeld hebben.

Verder lees ik in het „oordeel” der P.S. Zuid-Holland 1969: „dat het naar o.a. 2 Tim. 2:2 en Jud. 3 een zaak van levensbelang is voor de kerken, dat de Theol. Hogeschool een gereformeerde school is en blijft.”

Volledig akkoord. Maar niet met de manier waarop de senaat daarbij te werk ging. Namelijk om via de zich meldende studenten een oordeel te vellen over het al- of niet gereformeerd zijn van de kerkeraden, die de attesten afgaven. Daar tegen protesteerden de drie kerkeraden bij de P.S. Maar ze kregen nul op het request. En dat op de volgende wijze: de P.S. was van oordeel: „dat aan de senaat van de Theol. Hogeschool niet het recht kan worden ontzegd bij het ontvangen van een voor hem bestemd attest, af-

komstig van een kerkeraad, van welke het gereformeerde karakter door een zich tegenover die kerkeraad stellende kerkeraad ter plaatse wordt betwist, naar de artikelen 5, 10 en 13 van het Reglement voor de Theol. Hogeschool een zelfstandig oordeel te vormen over het al of niet aanvaardbaar zijn van zulk een attest.” U ziet het: in feite worden niet de studenten, maar de kerkeraden door de senaat geëxamineerd. Maar zo betekent dit professorenbesluit (nu door de P.S. bekrachtigd) dat de professoren nu in de Gereformeerde Kerken de bevoegdheid hebben gekregen, aan sommige kerkeraden een brevet gereformerdheid uit te reiken en aan andere niet. Een kind kan zien, dat het hier om ontzaglijk gewichtige dingen gaat. Waar ter wereld haalt de kring der profen het recht vandaan, om dit te doen? Stel je voor dat vandaan een student met een attest van onze kerkeraad naar Kampen reist. Dan konden wij 's zien of we daar een even of een on-even nummer hebben, naar het oordeel der professoren.

Het is werkelijk de moeite waard te zien, in welke vreemde bochten de Zuidhollandse P.S. zich wringt, om maar de professoren bij te vallen. Wij hadden in ons bezwaarschrift geklaagd dat hiermee de senaat over kerkeraden heeft geheerst. Maar de P.S. antwoordde: „dat de senaat door genoemd besluit niet over de kerkeraden heeft geheerst, omdat deze de volle vrijheid behouden naar eigen inzicht attesten af te geven (onderstreping van mij, v.T.) hetgeen echter niet impliceert dat de senaat deze attesten zonder meer dient te aanvaarden...” Als het allemaal niet zo triest was, dan zou je zeggen: een lachertje. De senaat heerst niet hoor, want de kerkeraden mogen echt naar eigen inzicht nog attesten afgeven. In „volle vrijheid”! Ja, stel je voor, dat dát niet meer mocht! En dat dus een kerkeraad eerst permissie moest krijgen van de professoren, om een attest te mogen afgeven! Maar intussen wordt hier met zoveel woorden toegegeven, dat de senaat op eigen hout gaat bepalen of die attesten-schrijvende kerkeraad wel echt gereformeerd is of niet. Zo niet: dan moet de student een extra onderzoek ondergaan. Je weet dus als student, als je wordt opgeroepen voor dat extra onderzoek: nu is mijn kerkeraad gezakt voor 't examen. Een prettig gevoel lijkt mij dat niet. Ik kan het begrijpen dat er studenten zijn, die hierom in gewetens-nood zijn gekomen.

Er is dan ook al een heel rijtje vertrokken naar de V.U. en naar Utrecht. Natuurlijk betreuren we dat diep. En vreemd acht ik het, dat de professoren toen nog niet tot bezinning kwamen. Even leek het erop. De senaat besloot n.l. om voortaan alle studenten aan dit onderzoek te onderwerpen. Toen werd het dus onnodig, dat de senaat nog als keurmerk-college over kerkeraden optrad. Maar de senaat hield, ook toen, hardnekkig aan dat „recht” vast! Die het vatte kan, vatte het.

Intussen sprak de P.S.-Zuid-Holland uit, dat de senaat het volste recht heeft dit alles te doen, naar art. 5, 10 en 13 van het Reglement. Maar in art. 5 staat niets over studenten en niets over kerkeraden. Daar staat: „De curatoren oefenen toezicht op de belijdenis van de hoogleraren en lectoren, opdat alles uit hun onderwijs geweerd blijve, wat afbreuk zou doen aan de belijdenis der Kerken.” Hoe men uit dit artikel kan puren, dat deze hoogleraren het recht hebben, kerkeraden ongereformeerd te verklaren is ons een raadsel. En art. 10 handelt over de z.g.n. academische tucht, gelijk die aan vrijwel alle instellingen van hoger onderwijs geïnfuseerd wordt. Als een student zich zodanig misdraagt dat hij een aanfluiting wordt voor de academische status, dan moet hij verwijderd kunnen worden. Dat staat dan ook in art. 10 Reglement Theologische Hogeschool. Daar wordt wel gesproken van tucht, maar daarmee is natuurlijk niet de ambtelijke tucht bedoeld, want de senaat is geen vergadering van ambtsdragers. In art. 10 staat: „Deze senaat oefent toezicht op en tucht over de studenten en heeft het recht, om als uiterste maatregel een student van de Hogeschool te verwijderen, onder nadere goedkeuring van de curatoren.”

Dit 'toezicht' diene dus wel principieel onderscheiden te worden van het opzicht, dat ouderlingen hebben te oefenen. Het is raadselachtig, hoe de P.S. dit artikel 10 kan aanvoeren als „Bewijs”, dat kerkeraden mag testen op gereformerdheid.

Over art. 14, dat de P.S. ook nog aanvoert, hebben we 't hierboven al gehad. Het is zonneklaar dat het daar enkel en alleen over studenten gaat, die onderzocht worden op „hun kennis

van de Heilige Schrift, van de belijdenis en de geschiedenis der Kerk". Maar in geen velden of wegen is in dit artikel iets te ontwaren van enig „recht" om daarbij „en passant" de kerkeraad-van-de-studot te examineren en een oordeel weg te geven over de al of niet gereformeerdeheid van die kerkeraad.

Dit P.S. besluit betreuren we dus. En we begrijpen niet, dat er voor de bezwaren der drie Kerken zo weinig begrip was.

Het gaat toch waarlijk niet om pietluttigheden, maar om het gereformeerde karakter van onze Theol. Hogeschool. Om minder niet.

De kerkeraad besloot intussen, zich op de generale synode te beroepen. Ik ben er blij om. Het betekent wel weer een berg werk voor die kerkeraad, maar het moet gedaan worden. Hoewel ik wel eens verzucht, geliefden, dat het allemaal toch wel zonde is van al die kostelijke tijd, die een mens zit te spenderen aan deze dingen.

Maar — het is tevens mijn ganse overtuiging, dat het **moet** gebeuren.

H. v. T.

Kuiterts traditiebegrip

In De Wekker bespreekt prof. Oosterhoff Kuiterts bekende brochure „Verstaat gij wat gij leest?". Hij somt verschillende bezwaren daartegen op. Maar zijn hoofdbezwaar richt zich tegen diens traditiebegrip. Prof. O. schrijft daarover het volgende:

Mijn hoofdbezwaar tegen Kuitert is zijn traditie-begrip.

Op de achtergrond van zijn „Verstaat gij wat gij leest?" moet zijn andere boek gelezen worden: „De realiteit van het geloof". Daarin heeft hij zijn traditie-opvatting duidelijk uiteengezet.

Hij spreekt daar — b.v. op blz. 164 — van de bijbel als het **tarditum**. Dat wil dus eigenlijk zeggen: de bijbel is het produkt van een traditie. Het bijbels tarditum is in een menselijke traditie, een menselijke overlevering, tot ons gekomen. Op blz. 168 spreekt hij van „de mens in het gebeuren van de Godsopenbaring". Op blz. 182 zegt hij, dat we niet moeten aarzelen de rol van de mensen in de Zelfopenbaring van God te honoreren.

Dat is natuurlijk juist. Er is in de openbaring van God aan de mens en in de totstandkoming van de Schrift een menselijke faktor. God heeft Zich bediend van mensen.

Kuitert zegt op blz. 164, dat er geen ander Godsgetuigenis bestaat dan dat wat door de subjectiviteit van Israël, zijn profeten en apostelen is heengegaan.

Het woord „subjectiviteit" trekt de aandacht. Subjectiviteit zegt meer dan dat God Zich bediend heeft van subjecten of organen, zoals vroeger wel werd gezegd. Denk aan de organische inspiratie. In het woord „subjectiviteit" ligt uitgedrukt, dat de profeet of de bijbelschrijver in het ontvangen en vertolken van de openbaring Gods meer dan een middel is geweest. Er heeft iets van henzelf in gelegen.

Nu is dat inderdaad zo. Ik kan er hier onmogelijk dieper op ingaan. Terecht noemt Kuitert dat een van de moeilijkste theologische vraagstukken, de verhouding van de goddelijke en de menselijke faktor in de Schrift.

Maar ik ben het op twee punten met Kuitert niet eens. In de eerste plaats zet hij „de bijbelse of canonieke traditie" op één lijn met die in de christelijke kerk. Hij zegt op blz. 186v dat we niet alleen in het canonieke verslag van de eerste getuigen maar in heel de geschiedenis van de overlevering van het traditum met alsmaar nieuwe ontvouwingen te maken hebben. Hier wordt het principieel onderscheid ontkend tussen de wijze waarop de H.S. is tot stand gekomen en de wijze waarop die Schrift in de geschiedenis van de kerk aan telkens weer nieuwe tijden wordt overgeleverd.

Dit stanpunt leidt in zijn boekje „Verstaat gij wat gij leest?" konsekwent tot de gedachte van een open kanon. Hij zegt dit wel niet zo, maar het ligt wel in zijn woorden opgesloten als hij schrijft: „Zijn (n.l. Gods) Zelfopenbaring is niet afgelopen, zolang tenminste Zijn omgang met mens en wereld niet is afgelopen". En even verder: „Zoals Hij in de Schriften ter sprake komt, zó is God en zó mag en wil Hij vandaag nog steeds ter sprake komen" (blz. 22v). Het woordje „zoals" is duidelijk genoeg. Op blz. 54 zegt hij, dat de vulling van het woordje God weliswaar duidelijk is, sinds God zich uitsprak in Jezus

van Nazareth, maar nog niet compleet. De openbaring van God in de Schrift gaat nog steeds door. Dit heft het bijzonder karakter van de openbaring Gods in de Schrift op.

Mijn tweede bezwaar is, dat Kuitert de bijbelschrijver verzelfstandigt ten opzichte van God.

In Gen. 1 is slechts de bijbelschrijver aan het woord. Deze wil God als Schepper verkondigen en hij doet dat in een leefwereld waarin een „uitspansel" thuishoorde zo goed als een eerste ouderpaar.

Het onderscheid tussen de bijbelschrijver en ons komt weer niet uit, wanneer Kuitert zegt dat wanneer wij vandaag God de Schepper willen belijden, wij dat zullen moeten doen met behulp van de kennisbagage van onze tijd zoals de bijbelschrijver dat deed met die van zijn tijd (blz. 25). Maar ook de verhouding van het woord van de bijbelschrijver en het Woord Gods wordt vaak niet duidelijk.

De bijbelschrijvers zijn vertolkers van de heilsboodschap en zij doen dat als kinderen van hun tijd (blz. 45). Maar bijbelschrijvers zijn toch meer dan vertolkers en wat is het verschil tussen de bijbelschrijvers en de vertolking van de heilsboodschap in de traditie van de kerk.

Een andere keer wordt de bijbel „een geloofsgetuigenis" genoemd. En inderdaad hebben we in de evangeliën te doen met getuigenissen omtrent Christus. Johannes de Doper en de apostelen hebben van Hem getuigd (Joh. 1:32, 34; 19:35; 21:24). Maar deze getuigenissen zijn meer dan geloofsgetuigenissen. En ook in het O.T. hebben we met meer dan geloofsgetuigenissen te doen al zijn de geschriften van de bijbelschrijvers dat ook. Laten we er ons van bewust zijn, dat we hier niet met een eenvoudige zaak te doen hebben.

A.

saulus

voor mijn opzieners.

... waarom vervolg jij mij? ...

in mijn werken

heb ik altijd gemeend
mezelf

een weg te kunnen banen
mezelf

erdoor heen te kunnen slaan
zelf

mijn twijfel Thuis te kunnen brengen

vandaag

heb ik in hemels licht gestaan

uit de wolken

sprak een stem mij dringend aan:

op deze weg

laat ik jou niet verder gaan

ik

hoogdravende hardloper

ik ben verstomd

nog steeds

kan ik het haast niet geloven

maar in mijn ijver

was ik bijna

het Eeuwige Vuur ingestoven!

Gert ter Wee

TWEEMAAL HELPEN

Wij mochten getuigen zijn

Zondag 13 april was een bijzondere dag. Eigenlijk is het heel gewoon dat jonge mensen belijdenis doen van hun geloof. Iets vanzelfsprekend ja? Is het niet veel eerder een wonder, waarnaar je met verwondering kunt kijken en luisteren? Als dit laatste er niet was hadden wij in De Driehoek neit zo'n fijne dag en avond kunnen hebben. Een onzer deed zijn eed: ja, ik geloof. De vreugde vond haar uitweg in een zichzelf organiserende feestavond. We waren met ruim 30 personen bij elkaar. En gezongen dat we hebben bij het eindhovense orgel. Onze eigen organist deed het prima. Er werd gesproken van „dit is een ouderwetse zondagavond". Nou, dan hopen we er nog eens een mee te maken. Het is goed zo getuigen te mogen zijn.

Het was mogelijk omdat de kerken en vele anderen ons met hun giften voor De Driehoek in staat stelden te bouwen met stenen, doch daarmee tevens met stenen des geloofs.

Wat kost dat?

Dezevraag werd terecht gesteld en daarmee werden we attent gemaakt op een verzuim. Nog niet eerder werden cijfers gegeven van wat de uitbreiding gaat kosten. Het hoogste inschrijvingsbedrag voor de hoofdbouw was f 298.715,— en het laagste f 257.862,—. Voor dit bedrag wordt gebouwd door de fa. de Rijke te Leusden. C.v., sanitair en binnenriolering gaan f 85.500,— kosten. Het schilderwerk werd aangenomen voor f 23.000,— en de electriciteitswerken v. f 21.000,—. Architect, adviseurs en toezich wodren begroot op f 50.000,—. Voor grondaankoop en terreinindeling zijn we een bedrag van rond f 15.000,— kwijt. Dan komt er nog een post diversen, waaronder bouwvergunning, aansluitingskosten, notariskosten, eventuele meerwerkkosten en andere kosten, gezamenlijk begroot op f 17.638,—. De inrichtingskosten zullen rond f 30.000,— bedragen.

Wel erkend

dochwaarom dan geen subsidie? Erkenning heeft niets te maken met subsidie. Erkenning van het betekent: bevoegd zijn. Erkend zijn als officieel kinderbeschermingstehuis, waardoor aan b.v. de Kinderrechtters, de Raden voor de Kinderbescherming en de instellingen automatisch de bevoegdheid wordt verleend, zonder voorafgaande machtiging van de Minister van Justitie, kineren in De Driehoek te plaatsen.

Met de erkenning deelde de Minister met nodruk mede, dat hij niet bereid was tot subsidiëverlening en bovendien de bouwkosten niet in de verpleegprijs mochten worden doorberekend. Allemaal wat vreemd en onbegrijpelijk, doch, hoe belangrijk ook, we zijn ondanks de vele tegenwerking in het verleden ondervonden, zeer dankbaar, dat we bevoegd zijn de eigen jeugd op te vangen en zo getuigen konden zijn van een geloofsbouw-resultaat.

Nu de aktie

De akt ieis op gang gekomen. We noemen van de kerken o.a. (de lijst is al te groot om alle te noemen): Ermelo, f 560,—; Groningen-Noord, f 1.500,—; Zoutespui, f 50,—; Zuidbroek, f 157,50; Zuidhorn, f 1.050,—; Zwijndrecht, f 615,—;

Van de particuliere giften vermelden we: Feestgaven: 1 van 8,— en 2 van 10,—; Vergoeding voor het maken van een voetstuk van een doopvont, geschonken aan de Stichting een gift 50,—; Ringkring Wapenveld 50,—; opbrengst coll. jaarverg. mannen- en vrouwenver. te Smilde 106,45; Geref. Vr. ver. „Onze Roeping Getrouw", Uithuizermeden 41,30; opbrengst jaarver. kleine jongens- en meisjesver. Vlaardigen f 93,87! Ringkring Veluwe 18,94; en de volgende giften: 5 van 5,—; 1 van 7,50; 10 van 10,— 1 van 15,—; 1 van 20,—; 11 van 25,— en 6 van 50,—.

In de periode van 4-4 t/m 21-4-'69 ontvangen: giften particulieren f 670,56 uitbreiding f 5852,90

In totaal zijn we de f 8.000,— gepasserd. We herhalen nog eens: het tekort is f 148.000,—. De bouw is gestart. Stuur een gift dan bouwt U mee in stenen en in het geloof. Wederkerig.

Met belangstelling zien we weer uit naar de volgende verantwoording.

Giften en collecten kunnen worden ontvangen op postrekening nr. 52325 t.n.v. de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

STUDENTENLEVEN

De Senaat van het Corpus Studiosorum in Academia Campensi „Fides Quadrat Intellectum” is op 2 mei jl. in de volgende samenstelling geïnstalleerd:

P. K. Meijer, Praetor;
E. Hoogendoorn, Ab-actis;
L. W. de Graaff, Quaestor;
H. Hidding, Assessor I;
E. Woudt, Assessor II.

Het Ab-actiaat is gevestigd: Koornmarkt 10, Kampen.

Vakantie-adres: Heemraadschapslaan 36, Amstelveen.

VOOR HEN DIE IN AMSTERDAM

GAAN STUDEREN

Mocht u het goede besluit nemen om in Amsterdam aan één van de universiteiten te gaan studeren dan wil ik uw aandacht vragen voor de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Amsterdam.

Deze sociëtas is een nog jonge en kleine vereniging die zich ten doel stelt bij te dragen tot de vorming van haar leden tot gereformeerde academici. Men tracht dit doel te bereiken door het gezamenlijk bespreken van religieuze en wetenschappelijke vraagstukken van allerlei aard.

Hiertoe houdt men vergaderingen met een afwisselend lezingenprogramma, zijn er een aantal kringen met uiteenlopende onderwerpen, waaronder enkele Bijbelkringen en worden er, meestal twee keer per jaar vormingsweekenden gehouden waarop een bepaald thema intensief aan de orde komt.

Naast dit werk van vormende aard, dat in het gehele verenigingsleven centraal gesteld wordt is er ook een goed funktionerend gezelligheidsleven, dat zich afspeelt op reünies, weekenden en de sociëtas, een vast ontmoetingspunt hetgeen de band tussen de leden zeer ten goede komt.

De V.G.S.A. heeft zowel dames- als herenleden, die verdeeld zijn over drie disputen, elk met eigen karakter.

Van haar leden vereist zij instemming met de grondslag van de Vereniging, Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid en verwacht zij een ten volle hartelijk meewerken aan bovengenoemd doel.

Begin september zal een novitaatstijd worden georganiseerd, die gezien moet worden als een kennismakingstijd, waarin de aanstaande leden enkele verenigingsactiviteiten kunnen bijwonen.

Mocht u prijs stellen op verdere inlichtingen dan kunt u zich wenden tot de ab-actis: Beethovenstraat 12, Amsterdam.

voor de Senaat.
N. M. Kramer, h.t. ab-actis

KERKNIEUWS

Beroepen: te Bunschoten-Spakenburg: ds. A. Kooij te Emmen; te Hoek en te Oosterwolde en Smilde: kand. M. H. Sliggers te Haarlem; te Utrecht-Centrum (voorh. ds. G. A. Hoekstra): ds. C. J. Smelik te Bunschoten-Spakenburg; te Zevenbergen: kand. D. Grutter te Enschede; te Cloverdale (B.C.) bij de Can. Ref. Church: ds. P. Deddens te Rozenburg.

Aangenomen: naar Den Ham (O.): ds. A. R. Bosman te Gees.

Bedankt: voor Grootgast: ds. A. R. Bosman te Gees.

Ds. D. K. Smit. In verband met zijn benoeming als leraar godsdienstonderwijs te Emmeloord heeft ds. D. K. Smit opgehouden predikant te zijn van de kerk te Blokzijl. Hoewel de classis Kampen („Emmeloord”) had geadviseerd ds. Smit de eer en de naam van een dienaar des Woords te doen behouden, heeft de kerkeraad van Blokzijl uitgesproken dat ds. Smit hiermee overging tot een andere staat des levens. De classis Kampen heeft hem op zijn verzoek preek-consent verleend.

Classis 's-Gravenhage. De classis 's-Gravenhage heeft geconstateerd, dat zowel de kerkeraad van Rijswijk als die van Zoetermeer zijn besluit blijft handhaven, om de classicale uitspraken t.a.v. de kerken van

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

ANTIQUARIAAT — BOEKHANDEL — UITGEVERIJ

TON BOLLAND

SAMUËL ESMEYERSTRAAT 57

VLAARDINGEN

Hierdoor delen wij U mede, dat wij met ingang van 1 januari jl. hebben overgenomen de Boekhandel & Uitgeversmij. H. A. VAN BOTTENBURG te AMSTERDAM.

De N.V. Van Bottenburg neemt al sinds 1897 een vooraanstaande plaats in de de Nederlandse boekhandel en uitgeverijwereld in.

Met name onze uitgeverij heeft in de afgelopen decennia veel belangrijke werken op de markt gebracht, o.a. het 19-delige commentaar op het N.T. van prof. Greijdanus e.a. en tientallen dissertaties, etc.

Ook ons antiquariaat (met meer dan 10.000 boeken in voorraad) en onze boekenveilingen zijn tot ver over onze grenzen bekend.

Wij hopen U in de toekomst onder onze nieuwe naam en vanuit onze nieuwe zaak (met meer dan 250 m² bedrijfsruimte) nog vele malen van dienst te zijn.

TON A. A. W. BOLLAND

TON BOLLAND

BOEKHANDEL — ANTIQUARIAAT — UITGEVERSMIJ.

v/h H. A. van Bottenburg N.V.

AMSTERDAM -- PRINSENGRACHT 493 - TELEFOON (020) 22 19 21

Redactieleden :

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie :

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen :

Drukkerij Steenbergen,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementenprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

Loosduinen en 's-Gravenhage-Z.W. niet voor vast en bondig te houden en van deze laatstgenoemde ook niet in appèl te gaan bij meerdere vergaderingen. De classis noemt de appèlplicht een Schriftuurlijke roeping, die hier h.i. nog meer klemde, waar immers de binding aan de confessie in het geding was. De classis is van oordeel, dat de kerkeraden van Rijswijk en Zoetermeer, door bij hun besluit te blijven, in feite het verband van de Gereformeerde Kerken in Nederland hebben verbroken. De classis sprak uit de afgevaardigden van Rijswijk en Zoetermeer niet meer in haar vergaderingen te ontvangen, zolang geen bondige besluiten bekering van hun dwaalweg bewijzen.

Rijswijk (Z.H.). Mede door het hierboven vermelde besluit van de classis 's-Gravenhage, heeft een groep belijdende leden, die zich al geruime tijd niet met het beleid van de kerkeraad konden verenigen, zich aan zijn opzicht en tucht onttrokken. Zij hebben de gemeente opgeroepen met ingang van 11 mei met hen afzonderlijk te gaan vergaderen. Zij willen langs kerkelijke weg tot her-instituering komen.

G.S. Hoogeveen. In haar vergaderingen van dinsdag 6 tot vrijdag 9 mei jl. behandelde de generale synode van Hoogeveen het rapport van de commissie inzake de dubbele afvaardiging van Noord-Holland. In de vergadering van vrijdagmiddag werden de commissievoorstellen in dezen met 30 stemmen voor, en 2 onthoudingen (ds. J. C. Janse en ouderling De Vent) aangemone. Dit houdt in dat de afgevaardigden van de „gereconstrueerde” P.S. Noord-Holland (ds. S. S. Cnossen c.s.) werden aanvaard en die van de P.S. Noord-Holland (ds. G. Janssen c.s.) afgewezen.

Groningen. Het adres van het Centraal kerkelijk bureau Groningen is gewijzigd in: Stationsstraat 12, tel. 30717.

Deze verhuizing betreft ook het adres voor toezending van stukken aan de classis Groningen, de particuliere synode Groningen en het archief van de generale synodes.

ADRESSEN

Stadskanaal: scriba: Th. v. d. Belt, Gooilandlaan 10, tel. 05990-3804. **Warffum:** scriba: W. Folkersma, Zuiderhorn 28, tel. 05950-2228. **Zwijndrecht:** diakonie: J. Wierenga, IJdenhove 224, H. I. Ambacht.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Zeer velen hebben hun abonnementsgeld reeds gegireerd. Mogen we degenen die nog niet betaalden verzoeken dit ten spoedigste te doen, liefst per giro 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Slotlaan 220, Zeist, met bijvermelding „Opbouw”.

Bij voorbaat dank. De administratie